

Jan Hoogland
i.s.m. Roel Otten

Marokkaans Arabisch

Een cursus voor zelfstudie
en klassikaal gebruik

met illustraties van Farida Laan

Uitgeverij Bulaaq · Amsterdam

Bij deze cursus Marokkaans Arabisch hoort een audiobestand, met een totale effectieve speelduur van ruim zevenenhalf uur.

**Gratis download van audiobestanden via
www.bulaaq.nl [downloads] of www.janhoogland.com**

Reproductie van tekst en/of geluid in welke vorm dan ook
is ten strengste verboden

© 1996, 2017 Copyright tekst en geluid Jan Hoogland en Uitgeverij Bulaaq
© 1996, 2017 Copyright illustraties Farida Laan en Uitgeverij Bulaaq
Tekstredactie en opmaak Henk Pel, Zeist
Omslagontwerp Marjo Starink, Amsterdam
© omslagillustratie Bruno Barbey | Magnum | HH

1e druk 1996
2e druk 2000
3e druk 2003
4e druk 2008
5e druk 2011
6e druk 2017

ISBN 9789054601005

Verspreiding in België EPO | www.epo.be

Uitgeverij Bulaaq | www.bulaaq.nl

Er bestaat een website die aansluit bij de inhoud van dit boek.
Op deze website is ook aanvullend materiaal
te bekijken of te downloaden:
www.janhoogland.com

Inhoud

Voorwoord 13

Inleiding 15

De klankleer 21

- 1 Ongemodificeerde lettertekens van het Latijnse alfabet 22
 - a *De klinkers* 22
 - b *Medeklinkers, uitgesproken als in het Nederlands* 22
 - c *Medeklinkers, anders uitgesproken dan in het Nederlands* 23
- 2 Gemodificeerde letters van het Latijns alfabet 26
 - a *Modificatie van medeklinkers door ˘ (boven een letter)* 28
 - b *Modificatie van medeklinkers door – (streepje door letter)* 27
 - c *Modificatie van medeklinkers door ˆ (boogje boven letter)* 32
 - d *De stembandklik (hamzah)* 31
- 3 Verdubbeling van medeklinkers 33
- 4 Korte klinkers 34
- 5 De halfklinkers **w** en **y** 37
- 6 Nogmaals de lange klinkers **a, i, u** 37
- 7 Accent (klemtoon) 39
- 8 Overige tekens 40

Basislessen

- Les 1 Het zelfstandig naamwoord 43
- Les 2 Iets aanwijzen (dit is een ...) 46
- Les 3 Zinnen zonder het werkwoord 'is' 49
- Les 4 Vragen stellen 55
- Les 5 Zinnen met 'niet' 58
- Les 6 Zinnen van het type 'Dit is geen ...' 60
- Les 7 Verbazing uitdrukken door omgekeerde zinsvolgorde 63
- Les 8 Persoonlijke voornaamwoorden voor 'hij' en 'zij' 66
- Les 9 Een eigenschap binnen het onderwerp 72
- Les 10 Zinnen met twee bijvoeglijke naamwoorden 75
- Les 11 De persoonlijke voornaamwoorden voor 'ik' en 'jij' 79
- Les 12 Zinnen met het voorzetsel 'in' 82

- Les 13 Het ontkennen van zinnen met 'in' 84
- Les 14 Een zelfstandig en een bijvoeglijk naamwoord in het naamwoordelijk deel van het gezegde 86
- Les 15 Zinnen met een werkwoord 88
- Les 16 Het ontkennen van een werkwoord 90
- Les 17 De persoonlijke voornaamwoorden voor 'hem' en 'haar' 92
- Les 18 Zinnen van het type 'Ik zie hem niet' 93
- Les 19 Achtervoegsels voor 'mij' en 'jou' 96
- Les 20 Het leggen van nadruk 99
- Les 21 Het benadrukken van een lijdend voorwerp 100
- Les 22 De gebiedende wijs 102
- Les 23 Aanwijzende voornaamwoorden 'deze' en 'dit' 103
- Les 24 Het werkwoord 'hebben' 109
- Les 25 Ontkennen van zinnen met het werkwoord 'hebben' 112
- Les 26 Het onbepaald lidwoord 115
- Les 27 De aanwijzende voornaamwoorden 'die' en 'dat' 119
- Les 28 Meervouden van zelfstandige naamwoorden: onregelmatige meervouden 122
- Les 29 Regelmatige meervouden 127
- Les 30 Een bijvoeglijk naamwoord bij een zelfstandig naamwoord in het meervoud 130
- Les 31 Zinnen met twee bijvoeglijke naamwoorden 133
- Les 32 Het presenteren van meervoudige zaken 134
- Les 33 Persoonlijke voornaamwoorden in het meervoud 137
- Les 34 Het werkwoord 'zien' in het meervoud 139
- Les 35 Achtervoegsels in het meervoud 141
- Les 36 De achtervoegsels voor 'ons' en 'jullie' 143
- Les 37 De gebiedende wijs in het meervoud 145
- Les 38 Aanwijzende voornaamwoorden in het meervoud 146
- Les 39 Het werkwoord 'hebben' in het meervoud 148
- Les 40 Bezittelijke voornaamwoorden 149
- Les 41 Meer over de bezittelijke voornaamwoorden 150

Persoonlijke identificatie

- Les 42 Ik heet Mohammed, ik ben 28 jaar oud 153
- Uitleg* 153
- a Verwantschapswoorden* 153
- b Telwoorden* 154
- c Het deelwoord saken* 155
- Oefeningen* 156

- Les 43 Ik woon sinds drie jaar in Nederland 160
 Uitleg 161
 a Telwoorden 3 t/m 10, de korte vorm 161
 b Sinds 161
 c Een variant voor het achtervoegsel -i 162
 Oefeningen 163
- Les 44 Hoe heet je? Hoe oud ben je? 164
 Uitleg 166
 a Overzicht van de aanwijzende voornaamwoorden 166
 b Vragen stellen 166
 c Verwantschapswoorden 167
 Oefeningen 168

Ontmoeting, begroeting en afscheid

- Les 45 Hallo, hoe gaat het met je?
 Uitleg 173
 a Begroeten 173
 b Een beetje ziek, erg ziek 174
 c De tegenwoordige tijd 174
 Oefeningen 176
- Les 46 Ga je mee ergens wat drinken? 182
 Uitleg 183
 a De aansporende wijs 183
 b De gebiedende wijs 183
 c Het ingaan op een uitnodiging 184
 d Verontschuldigen 185
 e Goedemorgen – goedenavond 185
 f **kif dayer** = hoe gaat het 185
 Oefeningen 186
- Les 47 Kom je mijn nieuwe huis bekijken? 190
 Uitleg 191
 a Het werkwoord 'eten' 191
 b Een gebiedende-wijsvorm met een tweede werkwoord 192
 c **tfeddél** = alstublieft 193
 d Mensen aan elkaar voorstellen 193
 Oefeningen 193

Wonen, huisvesting en huizen

- Les 48 Het is hier goed wonen 197
 Uitleg 198
 a *Vervoeging in de tegenwoordige tijd van werkwoorden van het type √bg^a/i* 198
 b *Het uiten van (on)genoegen* 199
 c *Het informeren naar (on)genoegen* 201
 d *Twee zelfstandige naamwoorden achter elkaar* 201
 Oefeningen 202
- Les 49 Huizen in Marokko zijn anders dan die in Nederland 205
 Uitleg 206
 a *Werkwoorden met korte u (ũ) in de tegenwoordige tijd* 206
 b **bhal** = *zoals* 207
 c **küll** = *alle, heel/hele* 208
 Oefeningen 209
- Les 50 In de oude stad is alles dicht op elkaar gebouwd 211
 Uitleg 212
 a *'Het is mogelijk dat ...'* 212
 b *Het werkwoord 'zijn' in de tegenwoordige tijd* 214
 c *Wel of geen ka-/ta-* 215
 d *De telwoorden 11 t/m 100* 215
 Oefeningen 217

Eten en drinken

- Les 51 Marokkanen eten vier keer per dag 221
 Uitleg 222
 a *Bijzinnen* 222
 b **kayen** 224
 c *Soms, vaak, wel eens, ... keer* 225
 Oefeningen 226
- Les 52 Tajine en koeskoes: Marokkaanse gerechten bij uitstek 231
 Uitleg 232
 a *Het werkwoord 'nemen'* 232
 b **ši** 233
 c **xess-...** = *moeten* 233
 d *Het geven van een instructie* 234
 e *Een verzoek doen* 235
 Oefeningen 235

- Les 53 Eet nog wat! ... Nee dank je, ik zit vol 238
 Uitleg 240
 a Werkwoorden van het type $\sqrt{d^a}/r$ in de tegenwoordige tijd 240
 b Het zich aanpassen van een **t** aan de volgende medeklinker 241
 c **šnu** 241
 d Het uitdrukken van genoeg 242
 Oefeningen 243

Het leren van talen en taalproblematiek

- Les 54 Waar heb je Arabisch geleerd? 246
 Uitleg 247
 a Vervoeging in de tegenwoordige tijd van werkwoorden van het type $\sqrt{qr^a}/a$ 247
 b Het werkwoord $\sqrt{q^a}/u$ = zeggen in de verleden tijd 248
 c De toekomstige tijd 248
 d Verbazing, verrassing uitdrukken 249
 Oefeningen 250
- Les 55 Marokkanen in Nederland zouden Nederlands moeten leren 254
 Uitleg 255
 a De verleden tijd van het werkwoord $\sqrt{k^a}/u$ n 255
 b Een voortdurende of gewoontelijke handeling in het verleden 256
 c Tegenwoordige tijden van werkwoorden met identieke 2e en 3e radicaal 257
 Oefeningen 258
- Les 56 In Marokko spreken we Arabisch, Berbers en Frans 262
 Uitleg 263
 a Woorden afgeleid van geografische namen 263
 b Het actiefdeelwoord 264
 c Lange vormen van de voorzetsels **f-** en **b-** 266
 d Het (on)eens zijn met iemand 267
 Oefeningen 267

Onderwijs en opvoeding

- Les 57 Een geschiedenisles in een Marokkaanse klas 273
 Uitleg 274
 a De verleden tijd van werkwoorden met drie medeklinkerradicalen 274
 b Een verleden tijd met een betekenis in de tegenwoordige tijd 275
 c Het corrigeren van een fout antwoord 276
 d Zich iets herinneren of iets vergeten zijn 276
 e Iets kunnen, tot iets in staat zijn 277
 Oefeningen 278

- Les 58 Op het platteland gaan niet alle kinderen naar school 285
 Uitleg 286
 a De voorwaardelijke zin met **ila** 286
 b Opeenvolgingen van meerdere werkwoorden 287
 c Zinsbouw in het Marokkaans 289
 Oefeningen 292
- Les 59 Arabisch geven in Nederland is moeilijk 297
 Uitleg 299
 a Meervouden die grammaticaal als vrouwelijk enkelvoud worden behandeld 299
 b Een bijzondere vorm van het telwoord 2 300
 c Zeggen, denken, weten enz. dat (**belli**) ... 301
 d Het naar voren brengen van een mening 302
 Oefeningen 302

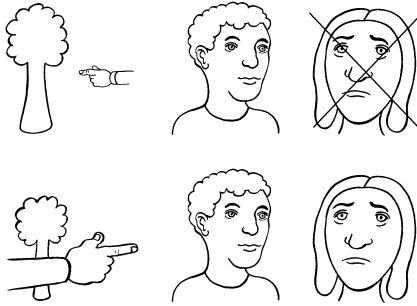
Werk en beroepen

- Les 60 Ik heb het niet naar mijn zin op mijn werk 312
 Uitleg 314
 a Het informeren naar (on)genoegen 314
 b Het accepteren van verontschuldiging 314
 c De dagen van de week 315
 d Tijdstippen en tijdsduur 315
 Oefeningen 317
- Les 61 Beroepen en oude ambachten in Marokko 324
 Uitleg 326
 a **lli** als betrekkelijk voornaamwoord met ingesloten antecedent 326
 b Verleden tijd van zwakke werkwoorden 327
 c Beroepen 328
 d Nog (niet): **baqi, ma-zal** 329
 Oefeningen 330
- Les 62 Fes is de stad van de oude ambachten 336
 Uitleg 337
 a Overzicht van verschillende types werkwoorden 337
 b Stam II van het werkwoord 340
 c **fayn** als betrekkelijk voornaamwoord 343
 d Zelfstandige naamwoorden afgeleid van werkwoorden (infinitieven) 344
 e Nogmaals het achtervoegsel voor 'hem' 344
 Oefeningen 345

Ziekte, gezondheid en gezondheidszorg

- Les 63 Dokter, ik heb last van mijn maag 348
Uitleg 350
a *Bijzinnen waarvan het antecedent geen onderwerp is in de bijzin* 350
b *Vragen naar en uitdrukken van (on)zekerheid* 352
c *Uitdrukken van angst/bezorgdheid* 353
d *Niet hoeven, niet nodig zijn* 354
Oefeningen 355
- Les 64 Artsen, specialisten en andere hulpverleners 358
Uitleg 360
a *ra-... als presenterend of accentuerend partikel* 360
b *Het passief deelwoord* 361
c *Verhalende elementen* 361
d *Afgeleide stammen (vervolg)* 362
Oefeningen 369
- Les 65 In een Marokkaans ziekenhuis 372
Uitleg 374
a *Vergrotende en overtreffende trap* 374
b *Hulpwerkwoorden* 375
Oefeningen 378
- Sleutel 383
- Trefwoordenregister van Nederlandse grammaticale begrippen 425
- Woordenlijst Nederlands-Marokkaans 429
- Woordenlijst Marokkaans-Nederlands 438

7 waš had l-weld hzin?

Oefening 23.d Vertaal de onderstaande zinnen in het Marokkaans.

- 1 Deze jongen is verdrietig maar dit meisje is blij.
- 2 Deze suiker is duur maar deze balpen is goedkoop.
- 3 Dit tapijt is klein maar deze tafel is groot.
- 4 Deze geit is ziek maar dit schaap is niet ziek.
- 5 Dit boek is open maar dit notitieboek is gesloten.
- 6 Deze stad is dichtbij maar dit land is ver weg.

Oefening 23.e Kies uit de drie woorden tussen haakjes één woord om in te vullen zodat je complete zinnen krijgt.

Voorbeeld

gegeven had r-ražel _____ mrid.

(gali, ferhana, le-kbir)

jij had r-ražel le-kbir mrid.

1 had l-wad s-sgir _____.	(xawya, kbir, xawi)
2 had _____ ž-ždid xawi.	(l-weld, gūrraf, l-kūnnaš)
3 had le-fraš le-kbir _____.	(l-mezyan, mezyan, sgir)
4 had l-hewli _____ kbir.	(le-khel, byed, l-mešdud)
5 had _____ l-galya mezyana.	(t-tumubil, hdiya, l-berrad)
6 had z-zit r-rxisa _____.	(l-εeyyana, galya, ldida)
7 had s-suq le-kbir _____.	(sgira, l-mezyan, xawi)
8 had z-zenqa _____ mešduda.	(le-kbir, s-sgira, xawya ^o)

^o **xawya** is de vrouwelijke vorm van **xawi**.

Les 24 Het werkwoord 'hebben'

In het Marokkaans bestaat er geen werkwoord dat 'hebben' in de zin van 'bezitten' betekent.

In het Marokkaans wordt 'hebben' uitgedrukt met het voorzetsel **εend** (bij) gevolgd door een achtervoegsel voor de 'bezittende persoon'.

Eerder heb je al de achtervoegsels **-ni**, **-ek**, **-u**, **-ha** geleerd. Het achtervoegsel voor ‘mij’ heeft twee vormen, één als het na een werkwoord komt: **-ni**; en één na een voorzetsel: **-i**. De andere achtervoegsels hebben maar één vorm.

PERSONLIJK VOORNAAM- WOORD	ACHTERVOEGSEL	ACHTERVOEGSEL
<i>onderwerp</i>	<i>lijdend voorwerp</i>	<i>na voorzetsel</i>
ana	-ni	-i
nta	-ek	-ek
nti	-ek	-ek
huwa	-u	-u
hiya	-ha	-ha

Zinnen met ‘hebben’ zien er dan als volgt uit:

Hij, bij hem <is> een boek.

huwa, εend-u ktab. Hij heeft een boek.

ana, εend-i garru. Ik heb een sigaret.

hiya, εend-ha škara. Zij heeft een tas.

nta/nti, εend-ek gürraf. Jij hebt een beker.

Je ziet dat de bezittende persoon tweemaal wordt genoemd:

een keer door middel van een ³² _____ woord en eenmaal (na **εend**) door middel van een ³³ _____.

Je kunt ook het persoonlijk voornaamwoord weglaten:

εend-u tumubil ždida.

εend-i ktab axür.

Er zijn dus altijd twee mogelijkheden:

a ana, εend-i tumubil ždida. *b* εend-i tumubil ždida.

a nta/nti, εend-ek fraš kbir. *b* εend-ek fraš kbir.

a huwa, εend-u dar mezyana. *b* εend-u dar mezyana.

Het verschil tussen de zinnen *a* en *b* van de bovenstaande voorbeeldparen is dat in de eerste zin steeds het onderwerp ³⁴ _____.

Als je het voorzetsel **εend** gebruikt met de betekenis ‘hebben’, dan kan **εend** alleen maar door een achtervoegsel worden gevolgd, en dus niet door een zelfstandig naamwoord. Je kunt dus niet zeggen:

* εend r-ražel ktab.

Je moet dan zeggen:

r-ražel, εend-u ktab.

l-bent, εend-ha škara ždida.

l-weld, εend-u ktab mezyan.

In deze zinnen ligt er geen nadruk op de vooropgeplaatste woorden, want op een andere manier kun je het niet zeggen.

Uiteraard kun je deze zinnen ook vragend maken met **waš**:

waš εend-ek fraš kbir?

waš εend-u dar mezyana?

Het (bevestigende) antwoord kan dan luiden:

iyeh, εend-i fraš kbir.

iyeh, εend-u dar mezyana.

Oefening 24.a Beantwoord de gestelde vragen bevestigend. Gaat de vraag over jou (in de 2e persoon), antwoord dan in de eerste persoon (ik, **εend-i**). Gaat de vraag over 'hem/haar', antwoord dan ook in de derde persoon (hij/zij, **εend-u/εend-ha**).

Voorbeeld

gegeven **waš εend-ek bit mezyan?**

jij **iyeh, εend-i bit mezyan.**

gegeven **waš εend-u ktab ždid?**

jij **iyeh, εend-u ktab ždid.**

1 waš εend-ek stilu xawi?

2 waš εend-u hmar kbir?

3 waš εend-u bit xawi?

4 waš εend-ek hanut sgir?

5 waš εend-u meeza mrida?

6 waš εend-ek lhem ldid?

 Oefening 24.b Vraag of de gegeven persoon de gegeven zaak bezit. Gebruik in de vraag alleen het achtervoegsel en niet het persoonlijk voornaamwoord.

Voorbeeld

gegeven **huwa, ṭumubil**

jij **waš εend-u ṭumubil?**

1 ana, kelb

2 nti, weld

3 hiya, škara

4 nta, xūbz

5 ana, qehwa

6 huwa, kas

7 hiya, stilu

8 nta, bent

Oefening 24.c De onderstaande zinnen zijn onjuist. Dit blijkt uit het sterretje dat ervoor staat. Verbeter ze tot correcte zinnen.

Voorbeeld

gegeven * waš εend r-ražel ktab mezyan?

correct r-ražel, waš εend-u ktab mezyan?

- 1 * waš εend l-qadi dar kbira?
- 2 * εend r-ražel magana qdima.
- 3 * waš εend l-bent škara xawya?
- 4 * εend l-weld hlib ldid.
- 5 * εend le-mra ražel ferhan.

Les 25 Ontkennen van zinnen met het werkwoord ‘hebben’

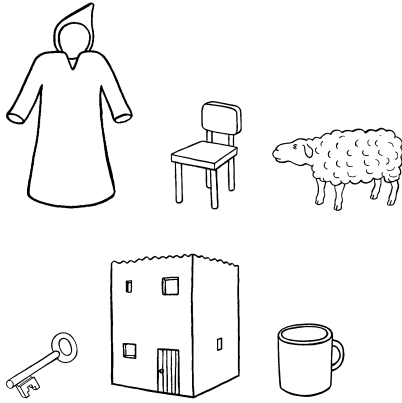
Het voorzetsel **εend** in de betekenis van ‘hebben’ lijkt op een werkwoord want je ontkent het door **ma-...-š** eromheen te plaatsen, net als bij het ontkennen van het werkwoord ‘zien’:

ma-εend-i-š magana.	35 _____
nta, ma-εend-ek-š tumubil.	36 _____
l-weld, ma-εend-u-š garru.	37 _____
le-mra, ma-εend-ha-š škara.	38 _____

Dit is dus anders dan de ontkenning van een zinsdeel na een voorzetsel zoals **f-** (zie les 13). Als je dat wilt ontkennen, gebruik je de ontkenning **ma-ši** en die plaats je niet om het zinsdeel met **f-** heen, maar direct na het onderwerp en voor **f-**.

l-weld fe-l-bit.	l-weld ma-ši fe-l-bit.
l-qehwa fe-l-kas.	l-qehwa ma-ši fe-l-kas.

- Oefening 25.a** Stel dat de dingen die hieronder staan afgebeeld de enige dingen zijn die je bezit. Geef nu antwoord op de vragen.

Voorbeeld

gegeven **waš εend-ek kelb?**

aanwijzing Een hond staat niet bij je bezittingen.

jij **la, ma-εend-i-š l-kelb.**

1 waš εend-ek žellaba?	5 waš εend-ek škara?
2 waš εend-ek tebla?	6 waš εend-ek sarut?
3 waš εend-ek berrad?	7 waš εend-ek kar?
4 waš εend-ek tumubil?	8 waš εend-ek kürsi?

- Oefening 25.b** Vraag drie keer aan Ahmed en drie keer aan Aïcha of zij de afgebeelde zaken bezitten. Vervolgens kun je zelf ontkennend antwoorden. Plaats in het antwoord de zaak voorop.

Voorbeeld

gegeven

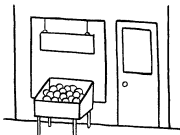
jij, vraag **a εayša, waš εend-ek sarut?**

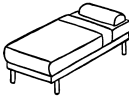
jij, antwoord **la, sarut ma-εend-i-š.**

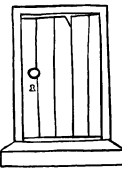
- 1 a _____, waš εend-ek _____?
la, _____ ma-εend-i-š.

- 2 a _____, waš _____?
la, _____ ma-_____.

3 a _____, _____?
la, _____.

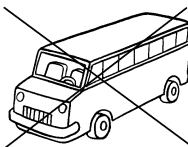
5 _____?
_____.

4 a _____?
la, _____.

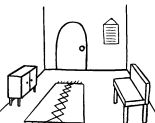
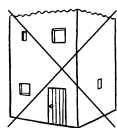

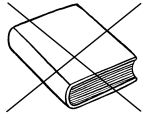
6 _____?
_____.

Oefening 25.c Maak zinnen waarin je stelt dat de gegeven persoon de eerste afgebeelde zaak wel bezit en de tweede, doorgekruiste, zaak niet.

Voorbeeld

gegeven **ana**

jij **ana, ɛend-i tumubil walakin l-kar ma-ɛend-i-š.**

1 huwa   4 ana

2 nta   5 nti

3 hiya   6 huwa